

тю, яку вони від неї (допомоги) отримують. Кредитне фінансування інвестицій державного сектора економіки є умовою «справедливого», пропорційного до отримуваної користі розподілу в часі тягаря фінансування державних видатків тільки в разі здійснення неперіодичних, збільшених відносно «нормального» рівня, інвестиційних видатків державного сектора економіки.

Література

1. Eisner R. What Budget Deficit is? Some Issues of Measurement and Their Implications. — American Economic Review, 1984, vol. 74, № 2 (May).
2. Pietrewicz M. Polityka fiskalna. — Warszawa: Poltext, 1996.
3. Kosterna U. Deficyt budżetu państwa i jego skutki ekonomiczne. — Warszawa: PWN, 1995.
4. Bell D., Lester S. The Deficits: How Big? How Long? How Dangerous? — New York&London: New YorkUniversity Press, 1985.

Желюк Т. А.,

д.е.н., професор,

Тернопільський національний економічний університет,

Бречко О. В.,

к.е.н., доцент,

Тернопільський національний економічний університет

ІНСТИТУЦІЙНА СПРОМОЖНІСТЬ УРЯДУ В РЕАЛІЗАЦІЇ ДОВГОСТРОКОВОЇ АНТИКРИЗОВОЇ ПОЛІТИКИ

У глобальній економіці кризу оцінюють не лише з позицій втрачених конкурентних позицій національних економік, але і як процес переформатування глобального управління, перерозподілу світових ресурсів, початок глибоких структурних змін, які призводять до підвищення рівня технологічного розвитку економічних систем.

Незважаючи на певну стабілізацію світової економіки після глобальної світової економічної кризи та нестійке зростання у 2010 році більшість національних економік продовжують потерпати від бюджетних дисбалансів, коливань цін на енергоресурси, системних фінансових прорахунків, продовольчої та екологічної

криз. Тому в управлінні національними економіками важливе місце повинно займати антикризове управління, яке в довгостроковому періоді повинно забезпечити низку превентивних антикризових заходів, а в короткостроковому періоді — відповідність існуючих механізмів регулювання економічних процесів деструктивним викликам як внутрішнього, так і зовнішнього середовища. По суті мова повинна йти про стабілізаційну політику, яка на концептуальному рівні може носити характер шокової терапії (жорстко обмежувальних монетарних заходів та політики доходів) або градуалістської політики (виважених структурних реформ) [1].

Вдалим класичним прикладом економічного струсу можна вважати стабілізаційну політику Польщі, яка у 1990 році реалізовувалася як цілісний пакет економічних реформ (план Бальцеровича), що передбачав різке скороченні грошової емісії, застосуванні високих відсоткових ставок на кредити, ліквідацію бюджетного дефіциту, з допомогою значного обмеження дотацій, скасування більшості податкових пільг і звільнень від сплати податків, лібералізацію понад 90 % цін (10 % залишено під адміністративним контролем (енергоносії, транспортні тарифи, квартплата і ліки), запровадження часткової конвертованості польської валюти, лібералізацію зовнішньої торгівлі, ліквідацію повної індексації зарплати, встановлення високого прогресивного податку зростання зарплати на підприємствах.

Яскравим прикладом успішної реалізації політики градуалізму є досвід Китаю. Реформи почалися з сільського господарства і розширилися шляхом поступової лібералізації цін, фінансової децентралізації, збільшення автономії для державних підприємств, зміцнення банківської системи, розвитку фондових ринків, швидкого зростання приватного сектора та підвищення відкритості до зовнішньої торгівлі та інвестиціям. Реструктуризація економіки сприяла більш ніж десятикратному збільшенню ВВП Китаю за період з 1978 по 2010 рр. У цій країні вирішено проблему самозабезпечення продовольчими товарами (за наявності лише 7 % орних земель від світових запасів); досягнуто такого розвитку легкої промисловості, яка не лише повністю забезпечує населення країни товарами цієї галузі, але й дозволяє експортувати їх до багатьох країн світу; створено 15 нових галузей промисловості, таких як електронно-інформаційна, енергетична, хімічна, машинобудівна, металургійна, автомобільна, суднобудівна, ракетно-космічна. Щоб сприяти структурним змінам, Китай розвиває власну систему освіти, навчання студентів за кордоном (особливо в США і Японії), заохочує імпорт технологій, які дозволяють розвивати такі прогрес-

сивні сектори економіки, як виробництво програмного забезпечення, нових матеріалів, телекомунікаційну індустрію, біотехнології, охорону здоров'я. Двома економічними проблемами, з якими стикається Китай, є інфляція, яка перевищує цільові показники уряду, і борги місцевих органів влади, які різко зросли в результаті політики стимулювання сукупних витрат.

Посилення глобальних дисбалансів актуалізує довгостроковий вектор антикризової політики. Необхідність реагування на виклики і загрози вимагає внесення відповідних змін до стратегій розвитку національних економік. Особливої уваги потребує вирішення питань регулювання доходів та зайнятості, створення ефективних соціальних амортизаторів, підвищення соціальної відповідальності бізнесу, векторизації інвестиційної політики, запровадження нових моделей управління, побудованих на посиленій взаємодії бізнесу і влади.

У китайській економіці, в довгостроковій перспективі ставиться акцент на оптимізації структури інвестицій в сторону виробництв, орієнтованих на світові ринки, які є найперспективнішими, підвищенні якісних інтелектуальних характеристик людського капіталу, технологічної озброєності компаній і рівня їх продуктивності.

Експерти Світового банку вважають, що система прогнозно-планової роботи в умовах впливу світових криз повинна передбачати:

- ⇒ послідовне впровадження макроекономічної політики відповідно до програм розвитку, яку підтримує Міжнародний валютний фонд;

- ⇒ переорієнтацію бюджетування у бік збільшення обсягу бюджетних видатків на інвестування у державну інфраструктуру, яка сприятиме економічному зростанню і дасть змогу підтримати реальний сектор і зайнятість, у поєднанні із зусиллями, спрямованими на мобілізацію ресурсів для захисту соціально незахищених категорій населення;

- ⇒ чітку фінансову стратегію захисту вкладників банків і реабілітації банківського сектору;

- ⇒ прискорені структурні реформи, які сприятимуть полегшенню входження на ринок і залученню приватних інвестицій.

Міжнародним валютним фондом вироблено пакет антикризових заходів, який передбачає: вдосконалення управління потоками капіталу шляхом регулярного моніторингу транскордонних потоків капіталу, каналів їх передачі та безпеки руху; сприяння підвищенню гнучкості валютних курсів і недопущення девальвації валют завдяки удосконаленню методології оцінки курсів валют, реалізації адап-

тивної резервної політики, періодичного оприлюднення багатосторонньої оцінки зовнішнього балансу і звітів спостереження.

Давоський форум 2013 року зробив спробу заглянути за межі короткострокового вектору антикризового управління, позиціонуючи тезу «гнучкого динамізму», який вимагає рішучих дій в реалізації інструментарію управління довгостроковим розвитком національних економік для подолання «тривалого глобального економічного нездоров'я» [2].

Дійсно, запобігання кризовим процесам це — не одноетапний захід. Він повинен передбачати низку процедур, так званий континуум стратегічного антикризового управління:

1) створення інформаційно-аналітичного підґрунтя для оцінки ризиків, виявлення кризових тенденцій;

2) екстраполяцію можливих проблеми через розробку стратегічних матриць розвитку, які можуть передбачати зони прискорених та уповільнених змін, наявність інерції та маятникових інверсій;

3) розробку ефективних засобів запобігання кризовим явищам, які опиралися б на ефективну методологічну базу прогнозування та були спрямовані на дотримання основних макроекономічних пропорцій;

4) постійне узгодження макроекономічних показників, які детермінують довгостроковий розвиток з параметрами сталого розвитку національної економіки для того, щоб завчасно виявляти можливі макроекономічні ризики.

Для реалізації моделі гнучкого динамізму необхідно в управлінні національною економікою підтримати потенціал індивідуального споживання, сприяти прискоренню темпів інвестиційного розвитку, розширенню внутрішнього ринку, здійснювати стратегічну корекцію структури національної економіки в бік масового створення високотехнологічних виробництв п'ятого та шостого технологічних укладів.

Використовуючи дані пропозиції, можна не тільки передбачати, а й запобігати кризовим явищам, нівелювати деструктивний вплив макроекономічних ризиків, визначати та дотримуватися цільових орієнтирів динамічного розвитку національної економіки, які будуть гарантувати економічний добробут та безпеку для національної економіки в перспективі.

Література

1. Макроекономіка та макроекономічна політика. / Мельник А.Ф., Желюк Т.Л., Длугопольський О.В., Панухник О.В. — К.: Знання, 2008. — 699 с. — С. 349—357.

2. Давос-2013: погляд за межі кризи. — [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://svit.ukrinform.ua/worldwide.php?page=comments&id=19856>.

Заворотько О. В.,

Міністерство економічного розвитку
і торгівлі України

МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА ТА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ

Чи впливає монетарна політика на економічне зростання? Відповідно до економічної теорії у довгостроковому періоді ВВП зростає з так званим природним темпом, який визначається запасами виробничих факторів в економіці, а також із збільшенням продуктивності факторів. Монетарна політика може забезпечити перевищення природного рівня ВВП тільки у короткостроковому періоді. Завдяки тому, що не всі ціни однаково та своєчасно реагують на збільшення сукупного попиту, економіка буде зростати високими реальними темпами. Водночас, по мірі реакції зростаючих цін на підвищений попит, ВВП повернеться до свого природного рівня. Тобто, у довгостроковому періоді монетарна політика чинить нейтральний вплив на економіку, спрацьовує принцип «нейтральності грошей». А зусилля центрального банку засобами монетарної політики вплинути на обсяги виробництва викличуть тільки загальне зростання цін [3, с. 59].

Що таке довгостроковий період? Економісти називають довгостроковим період, за який ціни підлаштовуються до зміни грошової пропозиції або сукупного попиту. На горизонті більше року, на базі емпіричних досліджень, ціни підлаштовуються до зміни грошової пропозиції і «нейтральність грошей» буде дотримуватися. Для України з її відносно високим рівнем інфляції порівняно із розвиненими країнами цей період, звичайно, ще коротше (хоча є і регульовані ціни, які можуть змінюватися впродовж року). Іншими словами, монетарна політика може бути ефективною і впливати на рівень або зростання реального ВВП тільки на горизонті менше року. І не може вплинути на довгострокове зростання ВВП.